

JOHANNES TIELROOY

bij dergelijke gegevens, ten deele door hem aan de Oudheid ontleend, niet de minste verontwaardiging of neiging tot spot te gevoelen; hij gebruikt ze in doodelijken ernst. Voltaire zou anders hebben gedaan met deze overleveringen — Voltaire hééft trouwens met dergelijke aberraties anders gedaan! Het ontbreekt Racine werkelijk toch te zeer aan filosofisch-critisch vermogen. Ik bedoel niet dat hij van zijn *Iphigénie* een satire had moeten maken; het zou dan niet tevens treurspel hebben kunnen worden, en treurspelen schrijven was nu eenmaal zijn roeping. En Voltaire's geestelijke houding, zijn spozucht, heeft hem dan ook menigmaal verhinderd, zóó goede treurspelen te schrijven, als zijn streven geweest was. Ik bedoel dat, indien men kan zeggen dat Voltaire zijn eigen gegevens niet met satirische bedoeling had moeten gebruiken, men dan tevens het recht heeft, vol te houden dat Racine tot absurde gegevens als die van *Iphigénie* nooit zijn toevlucht had moeten nemen. De thema's die hem vóór het ontstaan van dit stuk blijkbaar obsedeerden, nl. de tegenstelling tusschen de liefde van een vader voor zijn dochter en zijn eerzucht, en die andere tegenstelling tusschen het natuurlijke verlangen van een meisje om te leven en haar eerbied voor den wil van haar vader, vroegen in zijn gemoed om behandeling, dat is zeker; eischten zij tevens dit terugwijken van de eenvoudigste redelijkheid?

Maar welk een superieure redelijkheid vertoont daarentegen Racine op andere oogenblikken, als theoreticus en bouwer! Alle mogelijkheden overweegt hij, met alle kansen houdt hij rekening. „*Le bon sens et la raison*”, zegt hijzelf, „étaient les mêmes dans tous les siècles” (voorrede *Iphigénie*) en hij ziet er het argument bij uitstek in: als de rede van alle eeuwen is, dient zij ook te worden gevolgd. Als het redelijk is, ter wille van de waarschijnlijkheid alle uitweidingen weg te snijden en daarmee aan de meest verrukkende verleidingen van hart en geest beide weerstand te bieden, dan zal hij dit offer brengen. Als door algeheele overgave aan de, ook door haar schoonheid over ons gemoed zoo machtige, passies de weergave hiervan onordelijk dreigt te worden, dan zal hij ze, althans in zijn woorden, betoemen. Zonder ze ooit in hun werking te knotten weet hij ze toch in banen, in welgevormde banen te leiden. Als de rampen die den mensch soms treffen, even onbegrijpelijk als ontstellend schijnen, weet hij in bewogen maar beheerschte woorden aan te duiden, hoe de mensch zich deze rampen wellicht zelf heeft berokkend, hoe hij wellicht de vijand van zichzelf verdient te heeten, maar tegelijk, hoe ook dan nog waar blijft, dat een opperste macht, die het Noodlot genoemd kan worden, hem deze neiging tot het kwellen van eigen wezen heeft ingegeven. Op deze oogenblikken is Racine's werkzaamheid die van een, in den hoogsten zin, redelijk wezen en tegelijkertijd die van een zeer groot schrijver.

(Wordt vervolgd)